

Qishloq HAYOTI

O'zbekiston Respublikasi ijtimoiy-iqtisodiy gazetasi

1974 yil 1 yanvardan chiqqan boshlagan

№95 (6.620). Sotuvda erkin narxda

БУГУНГИ СОНДА

ШЕХНАЗАК, ОҚДОВБОТ, ОҚДОШ, ТАРНАК, ЖИДДАЯПРОҚ

(1-2-саҳифаларда)

ТУЯНИ ШАМОЛ УЧИРСА...

(1-2-саҳифаларда)

ИЛДИЗИДАН АЙРИЛГАН ЧЕЧАК

(4-саҳифада)

КЎСАК ҚУРТИ - ҲОСИЛ КУШАНДАСИ

Бу йилги об-ҳаво пахтакорларимизни ҳар қачонгидан жиддийроқ синавдан ўтказмоқда. Баҳорнинг серёғин ва ёзининг нисбатан салқин келгани босм даладардаги гўза ривож бироз орқада қолмоқда. Бироқ, шунга қарамай, тажрибали миришкорларимиз гўза ривождаги қолоқлики йўқотибгина қолмасдан, кўзланган даражада ҳосил тўплашга эришди.

Ҳароратнинг салқин келаётгани пахтакорлар учун ортиқча ташвиш тудирмоқда. Далаларда кўсак қурти, ўргимчаккана, шира ва трипс каби зараркунанда ҳашоратлар кўпаймоқда. Мутахассисларнинг кузатишича, бугунги кунда 130 минг гектардан ортиқроқ майдонга гўзанинг энг ашаддий кушандаси - кўсак қурти тарқалган.

Ушбу зараркунанда, айниқса, Избоскан, Олтинқул, Шахрихон, Амурдор, Беруний, Тўртқул, Эликкалла, Зарбдор, Яқкабоғ, Чирқочи, Шахрисабз, Уйчи, Мингбулоқ, Гулистон, Зарбдор, Зомин, Оққўрғон, Пастдаргом, Унқўприк, Бувайда, Риштон, Богдод, Қўшқўприк, Гурлан, Янгибозор каби туманларда даладаги ҳосилнинг катта қисмини нобуд қилётганини кузатишмоқда. Агар бу туманларда кўсак қуртига қарши жиддий курашилмаса, аксарият майдонлардан пахта ўрнига,

фақат гўзапоя йиғиштириб олишга тўғри келиб қолиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси И.Жўрабеков бошқарган кишлоқ ҳўжалиги экинлари зараркунандаларига қарши курашиш масалалари муҳокама этилган кенгаш йиғилишида шу ҳақда гап борди. Унда алоқадор вазирлик, компания ва муассасалар раҳбарлари, олимлар, мутахассислар иштирок этди.

Текширишлар натижасида номи зикр этилган туманларда иш қоникради ташкил этилгани, дала назоратчилари номигагина фаолият кўрсатаётгани, ҳўжалиқлар раҳбарлари бу ишга масъулиятсизлик билан ёндашаётгани маълум бўлди.

Йиғилишда пахтачиликда август ойи ўта муҳим ўрин тутушида таъкидланди. Бу вақтда ҳосилга ҳосил қўшилиди. Айни пайтда эса барча жойларда кўсак қуртининг энг кучли учинчи авлоди ривожланади ва кенг тарқалади. Бу эса пахтакори мутахассислардан янада эътиборли бўлишни, кўсак қурти ва ўргимчакканага қарши жиддий ва самарали кураш олиб боришни таъкид этди. Шу мақсадда Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларга малакали мутахассислардан иборат гуруҳлар жўнатилган бўлди.

Олим НОРЕКОВ, ЎЗА МУХБИРИ.

Гулистондаги "Зилола" очик турдаги акционерлик жамияти мустақиллик шарофати бос ташкил топган корхоналардан бири. Ҳозир бу ерда 96 нафар хотин-қизлар меҳнат қилмоқда. Корхона жамоаси 2003 йилнинг ярим йиллик режасини ошиғи билан бажарди. 54 минг АҚШ долларлик маҳсулот эса хорижга экспорт қилинди.

СУРАТДА: ип йиғирувчи Феруза Махсудова.

Б.АКРАМОВ олган сурат.

Энг улуг, энг азиз байрамимиз - Мустақиллик куни тобора яқинлашмоқда. Мамлакатимизда ушбу муबारак сани бунёдкорлик ишларини рўйбга чиқариш, юрт ободлиги ва халқ фаровонлигини таъминлашга қаратилган эзгу юмушларни адо этиш билан муносиб кутиб олиш хайрли анъанага айланган.

Истиклолимизнинг 12 йиллик тўйи тантаналарини кўтаринки руҳда кутиб олишда Президентимиз Исроҳим Каримов раҳнамолигида босқичма-босқич ва изчиллик билан амалга оширилаётган кенг қўламли ишохотлар натижаси ўлароқ, барча соҳаларда эришяётган улкан ютуқларимиз, айниқса, муҳим омили бўлмоқда.

Юртбошимиз Вазирлар Маҳкамасининг жорий йил биринчи ярми якунларига бағишлаб ўтказилган мажлисида таъкидлаганидек, ўтган даврда республикада кўп қўламли ишлаб чиқариш қувватлари ишга туширилди. Барқарор иқтисодий ривожланиш давом этаётган. Макроиктисодий ва молиявий барқарорлик мустаҳкамланмоқда.

Мамлакатимизда иқтисодий жабҳалар билан бирга иқтисодий соҳа ривожига алоҳида эътибор қаратиляпти. Олис ва шонли тарихимизни, неча минг йиллик миллий кадриятларимизни, буюк аجدларимизнинг муबारак номларини ва улуг меросларини эъзозлаш, тиклаш ва абдиқилиштириш муҳим аҳамият касб этмоқда.

Фўқароларимиз ўртасида маънавий-маърифий тарбияни кучайтириш, улар онгу шуғурига Мустақилликни қадрлаш ва асраб-авайлаш, Ватанга меҳр-муҳаббат ва садоқат

туйғуларини сингдириш, шунингдек, кишиларимиз ҳуқуқий тафаккурини юксалтириш доимий эътиборда.

Еш авлодни соғлом ва эркин фикрли, кенг тафаккурли, баркамол, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмаган инсон этиб воғна етказишдек хайрли иш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири бўлиб қолмоқда.

Буларнинг барчаси, шак-шубҳасиз, олий мақсадимиз - эл-юрт

тақиллигининг 12 йиллиги байрамга тайёргарлик қўриши ва уни ўтказиш бўйича республика комиссиясининг Тошкент шаҳар ҳокимлигида бўлиб ўтган кенгайтирилган мажлисида ана шулар ҳақда фикр юритилди.

Хар галгидек Президентимиз томонидан комиссия аъзоларига Мустақиллик байрамини ўтказиш борасида берилган аниқ топшириқлар асосида Республика миқёсидаги чора-тадбирлар дастури

қўшиқ байрамнинг яқини келгани ҳамда «Нихол» мукофотида сазовор бўлган истеъдодли ижрочиларни тақдирлаш маросими ўтказилди.

Истиқлол байрами тадбири доирасидаги ташкилий-амалий, маънавий-маърифий ва илмий-ижодий тадбирлар Абдуҳалиқ Гўзаловнинг таваллудининг 900 йиллиги, шунингдек, Нукус шаҳрининг 70 йиллиги билан таъриқий тайёргарлик ишлари билан ҳам уз-

«Обод маҳалла йили» дастури ва ижтисодиёт ижросига қаратилган кўриктанловлар, спорт муСОБАқалари, ободлаштириш ойлари, умумхалқ хайрия ҳашири ташкил этилади. Байрам арафасида куриб битказилган, қайта таъмирдан чиқадиган болалар спорти иншоотларининг тантанали очилиш маросимлари бўлади.

Кутлуг айём олдидан қарилар ва ногиронлар, меҳрибонлик уйлари тарбияланувчилари йўқланади, қаровчиси йўқ кексалар, кам таъминланган кўп болали оилаларга моддий ёрдам кўрсатилади.

Бундай кенг қўламли тадбирларни ўтказишдан мақсад мустақиллик ва унинг қадр-қимматини, бу сана Ватанимиз тарихида, жамиятимиз ҳаётида, халқимизнинг тақдир ва келажигида нақадар буюк аҳамиятга эга эканини, келгуси авлодларнинг мустақил давлат, хур ва озод мамлакат тарихида бугун дунё, аввало, демократик ҳамжамият билан биргаликда яшашига катта асос ва мустаҳкам пойдевор қўйганини кишиларимизга муносиб тарзда етказишдан иборатдир.

Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси Х.Султонов сўзга чиқди. Мажлисида Тошкент шаҳар ҳокими Р.Шоабдурахмонов иштирок этди.

ИСТИҚЛОЛ АЙЁМИ - БУТУН ХАЛҚИМИЗНИНГ БАЙРАМИ

тимишнинг турмуши, ҳаёти ва фаровонлигини тараққий топган демократик мамлакатлар даражасига кўтаришга қаратилган. Бу йўлда эришган ютуқларимиз эса ана шу буюк мақсад сари дадил одимларимизнинг далолатидир.

Бундай ҳаётибахш ўзгаришлар Истиқлол шарофати туйғуландир. Шундай экан, халқимиз орзиқиб кутадиган кун - Мустақиллик байрами муносибати билан бу йил ҳам юртимизда кенг миқёсда тантана ва тадбирлар ташкил этилаётгани бежиз эмас.

Айтиш жоизки, асосий эътибор мамлакатимиз босқич майдонда бўлиб ўтадиган катта байрам тантаналарини тайёрлаш ва ўтказишга йўналтирилган. Истиклолимизнинг 12 йиллиги ҳар галгидан ҳам жозибали, шукўҳли, бетакрор ўтиши учун бу ерда барча ташкилий, қурилиш-монтаж ишлари, шунингдек, бадий-сахна томошалари тайёргарлиги авжида.

Ўзбекистон Республикаси му-

кабул қилинди. Тадбирлар «Бу байрам барчамизники, бутун халқимизникидир!» ширин остида ўтказилиши таъкидланди.

Бу йилги асосий байрам тантаналарида истиқлол йилларида эришган ютуқларимизни, миллий гўя, ватанпарварлик, фидойиликни мадҳ этуви, Обод маҳалла йилида амалга оширилаётган эзгу ишлар, бунёдкор ёшлар ҳаёти ва фаолияти ҳақидаги бадий дастурлар намойиш этилади. Байрам баҳона санъатимизнинг янги қирралари намойиш бўлади, янги-янги истеъдодлар кашф этилади. Замонавий кўй-қўшиқлар, жозибали рақслар, ранг-баранг томошалар яратилади.

Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳрида байрам тантаналари ҳамда халқ сайилларини ўтказиш учун қизгин ҳозирлик бормоқда.

Байрам арафасида анъанавий «Шарқ тароналари» халқроқ мусика фестивали бўлиб ўтади. Анъанавий «Ўзбекистон - Ватаним маним»

вий боғлиқликда олиб борилади. Мустақиллик даврида Ўзбекистон тасвирий санъат усталари томонидан яратилган энг сара асарлар жамлини, альбом шаклида чоп этилади. Таниқли ва ёш иқтидорли рақсамол, халқ амалий санъати усталарининг турли кўргазма ва танловлари, фотокургазмалар ташкил этилади.

Байрам муносибати билан янги ҳужжатли ва видеофильмлар, спектакллар, китоблар яратилади. Янги кутубхоналар очилади.

Таниқли ёзувчилар, шоирлар, журналистлар, олимлар, санъаткорлар, маънавий-маърифий тарғибот соҳаси ходимларининг кишлоқ меҳнатчилари, ишчи-хизматчилар, ёш авлод вакиллари билан мулоқотлари бўлиб ўтади. Жаҳон ва олимпия чемпионолари, халқроқ кўрик-танловлар ғолиблари, Президент стипендиёси ва давлат мукофотлари соҳиблари билан ҳам жойларда учрашувлар ўтказиш мўлжалланган.

МАҲАЛЛАНИНГ МАЪНАВИЙ ДУНЁСИ ОБОДМИ?

Бағдиҳон оғир туман. Буни сурхондарёликлар яхши билишади. Айни пайтда, ҳар ернинг ўз тошу тарозиси бор.

Табдилар қон томирнинг бир нуқтасини ушлаб вуҷуд холини англашган. Худди шундай «Обод маҳалла йили» баҳона, Бағдиҳон туманидаги «Навбахор» маҳалласининг «юррак уриши»ни эшитиб кўрсак.

Маҳалла оқсоқоли Абдумурод Абдурафиқов билан туман ҳокимлигида суҳбатлашдик. Шунда бизда «Навбахор» бу дунёнинг Боғи Эрами экан-ку», деган тасаввур ҳам пайдо бўлди. Аммо минг эшитгандан бир бор кўрган афзал. Гоҳо жойлардаги бошлиқлар шундай «манипуляция» қилишадик, фақат яхши ва улуг ҳолатларни кўришга мажбур бўласиз. Шундай пайтда фикр билан қўришга тўғри келади. Икковини қийслайсиз.

АТТАНГ Вилоятнинг юзлаб маҳаллаларида газ йўқ. Бу ҳаммага маълум. «Навбахор» маҳалласида бу йил 31 та хонадон ўчоғида газ ёнди. Яна 83 та хонадонга улашиш арафасида. Сурхондарёнинг юзлаб кишлоқларида тоза ичимлик суви топиш амри маҳол. «Навбахор» да эса 1,5 километрлик водопровод қувири янгиланди. Янги кишлоқ врачлик пункти ишга тушди. Қўйи яхши. Ҳатто Турлиев Тоғай деган йигит ўз вақтида республикада қўлиб бўлди. «Маҳалла паҳлавонлари» да «Навбахор» 3-ўринини эгаллади. «Фахрий ёрлик»лар яқрираб турибди.

Хўш, буларга маблағ қаердан келаётди? Аҳолидан ва фермерлардан.

Дастлаб, одамлар фермер деганининг ҳаммаси буюк кишилар бўлади, деб ўйлашган экан. Йўқ, ҳаёт бошқа нарсани кўрсатди. «Навбахор» худудиди 16 нафар фермер бор. Кишлоқликлар уларни «сахий фермер»лар ва «хасис фермер»ларга ажратилган.

(Давоми 2-бетда)

ЙЎЛСОЗЛИК

Бу йўллар кўп қадим йўллар. Боболар, момолар ўтган бу йўлдан. Карвонлар, сарбонлар ўтган бу йўлдан.

Тонглари шомларга, дунёни дунёга улаган йўллар. Баланд-паст, раво йўллар. Бу йўлдан шошамиз - гоҳида

ҚИЗИЛҚУМНИНГ ЖОН ТОМИРЛАРИ

дарёдай тошамиз, эллардан-элларга ошамиз.

Йўл қурган муродга етади, деган ҳикमत бор. Бугунги ҳоқиямиз халол меҳнати тўла йўлни узун йўллар қуриб, эл назарига тушган йўлсозлар ҳақидадир.

Нурота - Жанубий Қизилқум худудиди жойлашган. Етмишинчи йилгача бу гўшада йўл ташкилоти ҳам, ҳатто асфальтланган йўл ҳам йўқ эди.

(Давоми 3-бетда)

ХОРАЗМ ҚОВУНЛАРИНИНГ ДОВРУҒИ ТИКЛАНДИМИ?

Қадимдан Хоразм нафақат бетакрор маданияти, бой санъати билан, балки қовунлари билан ҳам доврўқ таратган.

Хи арада ушбу диверга келган араб савдогари Абу Мансур ас-Саолобий «Хоразмга хос нарсалардан бири баранж номи билан юритиладиган қовундир. Айтишларича, у қовунларнинг энг ширини ва яхисидир. Уни кўргошин қолипларда музга ўраб авваллари халифа ал-Маъмунга, кейин эса ал-Восиққа олиб боришган. Агарда қовун яхши сақланиб етиб келса, бир донаси етти юз дирхам турар экан», дея ёзганди ўз хотираларида.

Орадан йиллар ўтиб, 1863 йили Хива хонлигига келган венгер сайёҳи ва олими Ҳерман Вамберини ҳам Хоразм қовунлари ўзига мафтун қилиб қўйган.

«Мевалари Эрон ва Туркиядагина эмас, бутун Европадагилардан тотли. Тенги йўқ, ажабтовер қовунлари Пекингагина маълум. Айтишларича, Усмон салтанатининг султони вақти вақти билан Урганч қовунларини хушлаб қолар экан. Бу қовунлар Россияда ҳам юқори баҳоланади. Бир арава қовунга бир арава шакар тўлашади. Хоразм қовунларига ўхшаш қовунларни сиз Урта Осиёдагина эмас, балки бутун ер юзидан топа олмайсиз. Уларнинг ширинлиги тўғрисида европалар хатто тасаввур ҳам қилишолмайдилар. Бу қовунлар шу даражада ширин ва хушбўйки, оғизда эрийди. Агар улар нон билан ейилса, бизга инъом этилган энг яхши таом шу бўлади», деб таъкидлаганди.

(Давоми 2-бетда)

ОНАҲОНИМ ТАБИАТ

Маълумки, дарахтлар қурилишбоп ашё бўлишдан ташқари соф ҳаво, мўътадиллик манба ҳамдир.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, ёз чилласида дарахтли ва дарахтсиз жойларнинг микроклими турлича бўларкан. Масалан, иссиқлик ҳарорати 50 даража бўлса, дарахтсиз кўчадаги асфальт ҳарорати 65, дарахтли жойларда эса 32 даражани таш-

«ЯШИЛ САНИТАРЛАР»

кил қилар ва дарахт соясидидаги ҳаво ҳарорати 24 даража атрофида бўлар экан. Дарахт барглари фақат ҳароратга эмас, балки ҳаво таркибига ҳам ижобий таъсир кўрсатади. Бир метр куб ҳавода 500-1000 донагача микроб бўлиши мумкин. Бундай ҳаво нисбатан тоза ҳисобланади. Аксарият ўрмон дарахтлари учувчан органик моддалар ажратади.

(Давоми 4-бетда)

ҚОР БОСГАН ИЗЛАР

Қиши билан илик, офтобли кунларни соғиниб чиққан чечаклар майин тупроқ остида оқиста мўралайди. Атрофда кўклар ҳиди анқийди. Табиат жонланиш тараддудига кирган.

Ҳайдаржон қишидан кен қайтди. Хотини Умиди ухламаган экан, эрини ҳар кунгидек ёқимли жилмайиш, ширин муомала билан қутиб олди. Қўлига сув қўйди, сочич тутди. Сўнгра анча вақтгача ошхонада қўймаланиб, бир коса иссиқ-қина мастава кўтариб чиқди.

-Дадаси, - деди у, бироз ўтиб эрининг қорни овқатдан тўйиб, хўриллаб чой ича бошлаган, - бутун Қоқилангизга совчилар келишди.

-Қаердан экан? - Ҳайдаржонга кейинги вақтларда остонасидан совчилар-ганглига табиийдай совчилар келишди.

-Бозортепадан-Хотинининг масъумлик билан саволларга дона-дона жавоб қайтариши Ҳайдаржонга ёқиб тушди. Унга айрича меҳр қўйиши ҳам шу боисдан эди.

-Яна қачон келишаркан? -Билмадим, - Умиданинг мулоийи овози сокин тун қўйнида аллақандай ёқимли эшитилди.

-Унда жойни тайёрла, - деди Ҳайдаржон танасидаги хордикни ҳис этиб ўрнидан тураркан...

Эртаси кун бозортепалик совчилар яна келишди. (Бу томонларда совчилик эркаклар зиммасида бўлади). Орадан кўп ўтмай Ҳайдаржоннинг чўрткесар гаплари янгради:

-Хўш, бизга қувё бўладиган йигитнинг касби-қори нима? -Хўсусий тадбиркорлик билан шуғулланади. Фирмаси бор. Совчилар бу гап билан Ҳайдаржоннинг юзиди қизқиш, хайратланиш ифодасини куттишганди. Аммо қизинг отаси улар уйланганлик эмасди.

ТУРМУШ

(Давоми 4-бетда)

КЕЛГУСИ СОНДА:

МАТОНАТ

«СЎТАЕВНИНГ ҚИШЛОФИГА!..»

«ОҒЗИНГДАН БУЗИЛМАГУР»

БУНИ ХАЁТ ДЕЙДИЛАР...

ЭГАСИГА ЕТМАГАН СОВФАЛАР

Инсон баъзан билиб-билмай турли ишларга кўл уради. Оқибатда эса хатто умрга татигулик армонларга сабаб бўлувчи ҳодисалар юз беришини ҳавлига ҳам келтирмайди. Қишлоқимизда яқинда содир бўлган бир воқеа барчани ларзага солди.

Одамлар эҳдиғина 25 қоронғи қаршилаган Нодирбекни ер бағрига топшириб қайтишди. Маҳдумнинг акаси Нурмон акани айтмасизми, бир кун ичда сочи оқариб кетди, жигарига кўп кунда бечора. Чунки уни виждон азоби қийнади. Укасининг ўлимидан ўзини айбдордек ҳис этарди. Атрофдагилар ҳам шундай фикрда эдилар. Уларнинг наздида Нодирбек Нурмон аканинг айби тўғайли фалокатга учраган. Ҳаққатдан ҳам шундайми? Маҳаллада Нурмон ака туғилган кун муносабати билан зиёфат уюштирди. Ишхонасидан амалдорлар, катта-катта санъаткорлар келармиш, деган гап тарқалди. Шундай бўлди ҳам.

Машҳур санъаткорлар базми қизитишди. Дастурхонга қараб кўз қуванди. Йўқ нарсанинг ўзи йўқ. Хўл-у қуруқ мевалардан тортиб, турли ичимликларга бора. Зиёфат саҳарга давом этди. Лекин бу кўнглиқушлиқлардан Нурмон аканинг дили ёришмасди. Негаки кеча кўнгирак қилиб "Етиб бораман", деган инисини кутиб кўзлари тўрт бўлган. Ахир 5 ёшда ота-она меҳридан айрилган укасини ўзи ўстирди. Уқишга, хатто ишга жойлади. Уғли бўлмаганиданми ёки ота-онанинг руҳини шод этмас эчунми, Нодирбекни ўз фарзандиди кўради.

Меҳмонлар аста-аста тарқаб, уй хувиллаб қолди. Тун бўйи уюштирилган "базми-жамшид"дан бироз хориған Нурмон ака уйга кириб энди ётишга буюрди. Унинг кимдир эшикни қаттиқ тақиллатди. Нурмон ака кўнгли беэоватланди эшик очди. Кўнглиси Нодирбекнинг автохалокатга учраганини маълум қилганида сал бўлмаса ҳушини йўқотарди. Зум ўтмай ўша жойга етиб борди. Аммо кечикан эди. Узи берган зиёфатда кўп ичиб қўйиб, маҳалда машина бошқарган ҳаммаси босиб кетган Нодирбекнинг жониси жасади қонга беланиб ётар эди. Акасига атаб олиб келатган совғаси эса ерга сочилиб кетганди...

Шаҳноза ШОЖАЛИВОВА

«МУДИРАГА ҚИЙИН БЎЛДИ-ЁВ»

Ҳоким эмига кадам қўйган биринчи ўринбосар ва унинг теваригидаги беш раис шоша-пиша девор тағнага тизилди.

«Оқирги мударат шанба! - уларга салом-алиқисиз буйруқ қилди "Катта". - Аммо "Кумкент"га руҳлат, анчик ичкадай чўзиб баҳорга судрасин. Раиснинг бошида шох бор, ер ўргилдим... "Кумкент"нинг лавагайда қизарган ёш раис кичмаётган чаккасини талашга бошлади, бошқаларни ҳам тир босди. - Салом, Ҳоким бува, - чиқилган ўтир овоздан ҳамма чўшиб тўшди, ҳоким оёқлар остида қўл узатиб турган 7-8 яшма болани кўрди.

-Ваълайкум, ха полвон?
-Пулдан беринг!
"Катта" қўлоқ қўймак чўнтак қовлай бошлагач, зумрашанинг дағдағаси боис "кичиклар" ҳам гийимлаб қолишди. Узини қайқа қўйишини билмаётган она:
-Шарманда қилмай қўриб кет, илоҳ, жуда шўх бўлди-да, - дея болани четга тортиб қонлар экан, ўғилчаси бир даста пулни санаб борарди.
-Энди дарсга боргин-а! - қўлди ҳоким.
-Йўқ.
-Нега, ўғлим?
-Мақтаб совуқ.
Ҳокимнинг юзи жиддийлашди, раисларга сўз қотди:
-Мана шу болачалик эмасмисизлар? Бирортангиз рост гапни гапирмайсиз.
"Кичиклар" "Катта"га эргашиб қабулхонага кирдилар. Ҳоким ўз хонасининг эшигига қалит солар экан, қотибга буюрди:
-Отанонован тез толинг, олдимга кириш!
Эшик ёпилган, "Кумкент"нинг раиси шивирлади:
-Мудирага қийин бўлди-ёв...

Рустамжон УММАТОВ

КЕЧИККАН БАХТ

Шоҳиста қайнонасининг навбатдаги нолишига тоқат қилмай, ўзини ичкарига урди. Қозон қувқисиз қолгани баҳона бўлди-ю, яна ўша эски дард қўзғалди.

-Йиғлаб турган боланг бўлмас! Битта қозонни ювиб қўйиб оғир ишим! Фақат дарсим бор, деб мактабинга чопасан. Аввал уйдаги ишларни саранжомлаб қўй... Ҳайронман, Анвар ҳам беғам, бепарво, дарди йўқдай юрди. Кўзини боғлаб қўйганими?! Дарактини сикланган, қиз ёғилди... - қайнонаси қолган гапларини баянда овозда айтишга журъат етолмай дахлиз томон кетди.

Анвар билан Шоҳистанинг тўйига ҳамма хавас қилганди. Қайнонаси қўлмай келинининг пазандалиғи, оқиллигини макташдан гурҳамлади. Йиллар кетидан йиллар ўтиб, бу мактовлар нолиши айланди. Чунки ҳамма ик-ичидан кутатган чакалоқ йиғишга бу хонадонда эшитилган эмасди. Ун йилдан ошибдики, фарзанд ордуси армонга айлана борапти.

Бирок... бир кун Анвар ичиб келди. Маслиҳат Шоҳистани жеркиди, кейин кўзини ерга бериб ётди қолди. Шунда Шоҳиста, энди бу хонадондан кетиш фурсати келганини англади. Қийим-кечанини бир тугун қилиб қийиб кетаётганда, қанонаси ҳам, Анвар ҳам "қол", демади.

Шоҳиста қизлик уйига қайтиб боргач, ишдан таштиб олди-да, қўнча ҳам чимқай қўйди. Негадир соғлиғи ёмонлашиб бораверди. Икки ҳафтадан ошдики, ўзини ўнғиллоқмасди. Охири, касалхонага борди.

Доктор қабулга навбат қилиб турганда, келин бўлиб тушган маҳалласиди бир аёл келиб қолди. У Анварнинг бир ҳафта олдин уланганини айтиди. Шоҳиста бу хабардан қарақ бўлиб қалбига кирди. Доктор уни текшириб, "Табарикалламин, сиз она бўласиз!", деганида эса ўкириб йиғлаб юборди. Бу йиғида бахт, алам ва армон омухта эди.

Б.ҚАЛАНДАРОВА

СЕВИНЧ ЁШЛАРИ

Комила ёшлигиндан ҳуқуқсиз бўлишни орзу қиларди. Мактабни тугатгач, бу қарорини уйдагиларга билдирди.

-Ният қилибсан, майли, ҳаракат қилиб кўр, - деди отаси салмоқлаб. - Лоқинг, биздан наҳот кутма. Қўриб турибсан, катта рўзгор қўлимга қаради. Сингилларинг ейман-ичаман, дейди-ган ёшда... Енимга қирадиган ўғлим бўлмас... Хуллас, омадингнинг берса, қирасан, қиролмасанг, бирон жойдан фаррошликни бўлсам топиб, ишлайсан...

"Чикмаган жондан умид", деган экан машойиқлар. Комила эрта-го кеч қитобдан бош кўтармай қўйди. Уқиди, ўрганди, хаттоки чет тилидан ҳам мустакил равишда тайёрлана бошлади. Репетитор қатнашининг ўзи бўладими? Унга берадиган пулга дарслик сотиб олиб, ўзи ўрганиши аниқ маъқулдай туюлди...

Институтда талаб катта эди. Қабул ҳайъатининг олди гаважум. Шундай эса-да, таваккалга ҳужжат топширган қиз августининг биринчи кунини минг ҳадикда тест синовларини ҳам топшириб чиқди. Ҳадиги минг бир бўлди, юрагини ваҳима босди.

Августининг ўн иккинчиси Комиланинг туғилган кун эди. Но-нушта пайти Қарим ака қизига чиройли соат совға қилди. Аяси, сингиллари қуруқ табриклардан бўлсалар ҳам, Комиланинг боши осмонга етди. Тушга яқин дугонасининг "Бугун тест жавоблари эълон қилинбди", деган хабарини унинг кўнглига бироз ғашлик солди. Юраги эзилди, қаттиқ ҳаяжондан титраб-қакшаганча институтга йўл олди. Мана, қабул ҳайъатининг олди абутирентлар билан тўла. Кимдир йиғлаган, кимдир шодликдан осмонга сакради. Юраги дук-дук урганча, жавоблар тахтасига янғиллашди. Узининг гуруҳини ўзид қолдири. Кейин ўзининг қолларини, Топганида эса... Кўзларидан ёш дувиллаб оқаверди, оқаверди... Бирок, бу гам-алам эмас, қўвонч ёшлари эди. Комила энг юқори балл тўлаб, институтга ўқишга кирган эди.

Баҳорой МАМАТАЛИЕВА

(Боши 1-бетда)

Маҳалладагилардан шу худуддаги бир катта майдонни эгаллаган фермер ҳақида сўради. "Э-э, уни... қишнинг кунда қор сўранг, бермайди" дейишди. "Галлакор" фермер хўжалиғи-чи?", дейишим билан "Кулфидин ака қўли очик одам... ҳақиқий саҳий...", деб хурсанд бўлишди.

"Газ, газ!" дейиш осон. Лекин унинг галваси-чи? Ҳали неча юзлаб хонадонларга газлашмаган. Уларга олов олиб бориш учун ким маблағ беради? Маҳалладаги Абдуназар Умаровнинг айтишича, касал ҳолига газ учун икки юз минг сўм пул тўлаган. Холиёр Жўраев хонадонда бўлди. Уй бекаси Зиёда опанинг гапига кўра, газ 2-3 кунлаб келмай қоларкан. "Бу пул тўлаб, газ ўтказган кунимиз бўлди!" дейди опа. Маҳалла раиси: "Кўрасиз, қишда оловуллайдими", дейди. Мен ўзимча ўйлайман, "Езда аҳвол шун бўлса, қишда ўзи ёнармикан?"

Қишлоқ врачлик пункти-ку, яқши бўлди. Аммо... Абдумурод ақанинг таъкидлашича, бу ерда нима пулли, нима бепул - билиб бўлмайди. Ҳамма дориларни бемор олиб боради. Нима ёмон - касал ёмон. Бемор қўзига дунё қоронғу. У соғайин деб пулли ҳам, молини ҳам аямайди. Маҳалла оқсоқолидан сўрайман: "Узингиз даволанганимиз?"

-Мен 1996 йилгача ҳар йили санаторийларга бориб даволанардим. 7 йилдан бери йўқ. Пул етишмайпти, - деди у.

Туняи шамол учирса, эчкини омонда кўр, дейдилар. Кўп йиллар мактабга директор, ҳозир эса маҳалла раиси бўлган киши даволанишга бориолмаса, оддий деҳқон аҳли додани кимга айтсин? Ҳеч қимга фарёд қилмайди, дардини ичига ютади. Деҳқоннинг қосаси қачон оқаради, деб кўп савол берамиз. Узинимизча жавоб топамиз. Аммо ҳаётда бу савол ҳамма кўндаланг турбиди. Маҳалла раиси деҳқоннинг саломатлигини тиклаши, дам олиши ҳақида гап кетганда шунга айтилди:

-Фермерлар ишчиларга 5000-6000 сўм ойлик беради. Бунга қандай даволансини?"

Маҳалла оқсоқоли сўз чиройли қилиб гапирган экан. Чунки фермерлар маҳалланиг у-бу ишига ҳоимлик қилди-да. Фермерни фой қилса, у кунини тескари қийиб олади.

Узоқ йиллар трактор ҳайдаб, қасалга қилинган, бугун нафақага қасқан, ҳаёт оғирлигини елкасида кўта-

риб бораётган Абдуназар Умаров

ростини айтиб қўя қолди: "Фермер ҳам, хўжалик ҳам кўпинча ойлук бермайди. Одамлар ишлайверади. Умиди, кўз тиккани йил охирида оладиган тўрт эгат ўтин! Бер теллежга ўтин учун бир йил ишлаб беради!"

Маҳаллани айланиб, ўйлайман, унда эл ниманинг ҳисобига рўзгор тебратаяпти? Қандай қилиб "қора қозон" қайнапти? Кийини-чи? Уғил уйлантиришу, қиз чиқариш-чи? Мактаб ташвишлари-чи? Газнинг пули-чи?

Электр ҳақи-чи? Иссик жонинг иситмаси-чи? Иш ҳақига бир йилда бир теллежга ўтин бўлса?"

Қизирқ фуқаролар йиғини раиси Турдуқул Ҳўжақуллов бу саволларга дарров жавоб топди:

-Маҳаллани кезиб қўринг... Ҳаммани томорқа боқаяпти, - дедилар. "Ўзғорган" бемор олиб боради. Йўлда, қишлоқ кўчасида пилда берайтиб, бир ҳовлига бурилади. Уй эгаси Холиёр Жўраев. Автоскреперчи, "Ҳаммани боқаятган" томорқача қарайман. Тизза бўйи макта. Ҳовлида дарахт йўқ. Уй олди жазирама қисқ. Сувадан ва ер шўрлигиндан дарахтлар қуриб кетибди.

-Ойлик қанча? - сўрайман. -17000 сўм, - дейди Холиёр ака, - уним ойма-ой ўғлим учун военкоматга ўтказиб берайман.

-Томорқада тўрт боғ макка, ойлик у ёққа... Турмуш қандай кечади? -Момонинг пенсиясини олиб турдим, қизамга озорқ пул беради. Иккови 20000 сўм бўлиб қолади.

Шунда кимдир гап ташлади: "Ўзғорган" "томчи" бўлиб турадиган пенсияни ҳам ўз вақтида бермай қолди. Бергандам момонинг уқол-дорисига зўрга етди.

Маҳалла раиси Абдумурод ака хўшёрлик қилди. Қараса, аста-аста қишлоқ одамнинг юраги "портлаётгандай". Бу одамларнинг бир тилини қисқ қилиб қўйди, дедилар шекли:

-Холиёрни қанай автоскрепер боқайди... Жимлик чўқди. Кўнглимда ўйладим, Холиёр акага қийин. Маҳалла раиси айтгандай, у бир амаллаб, гоҳ паналаб, гоҳ яширишиб тракторни

тинмай ишлатиб, уч-тўрт сўм топар.

Уй рўзгорни боқишга етмас-у жон сақлаб туришга етсам, яқши денг. Чунки ҳар бир автоскрепернинг устида неча бошлик, қанча раҳбар "ўтирибди". Қишлоқда қийин-да. Икки йил олдин бир тракторчи билан гурунлашганимда "Тракторчи "гагга" ишлаб пул топади, дейишарди. Бу пул тракторнинг ўзидан ортмайди. Трактордан бой бўлиб кетган одам борми", деб айтган эди. Рост, мен миллионер тракторчини кўргаман йўқ. Лекин қўли қора мойга бо-

МАҲАЛЛАНИНГ МАЪНАВИЙ ДУНЁСИ ОБОДМИ?

ган тракторчиларни кўп кўраман. Дарвоқе, "томорқа" Кишлоқ маҳаллаларида бўлсангиз, битта тўйгунинг авжлантаётганини кўрасиз.

Шу кунга эрталаб Бандихон туман ҳокимлигига келдим. Ҳали раҳбарлар келишмаган. Аммо ҳокимлик олдида, студда кекса отахон ўтирибди-лар. Ёшлари саксон иккида экан. 50 сотих томорқаси бор. Шўрланиб қовун битмабди. Шунга бошқа жойдан яна 50 сотих томорқа сўраб, сарсон ақанлар.

-Маҳаллага юз марта айтиб, сельсоветга боравериб, сабрим тугади, ҳоким ўринбосари ваъда қилган. Ҳамма томорқа олиб ётибди. Фермерлар билан тил топишди. Мен урушда қон кечганиман... Уларнинг айтганини берайман. Бир хилларнинг гектарлаб томорқаси бор.

Кўриниб турибдики, қишлоқ маҳаллаларида қандай қилиб бўлса ҳам, ер эгаллаб қилиш ҳисси қучаяётган. Бу тўйгун қон сайин, соат сайин ўсаётгандай. Уйлайсан киши, нега оз ердан кўп даромад олиш тўйгуси эмас?! Нега маҳаллани, қўнани, қишлоқни, унинг обод қилиш тўйгуси эмас?! Бу тўйгунлар ҳам бор, аммо сўст. Яққол кўзга ташланмайди.

Қандай маҳаллани обод деса бўлади? "Навбахор" маҳалласи... номи чиройли, номи обод. Кўп жойда "2003 йил - Обод маҳалла йили" деб ёзилган. Буям аjoyиб. Шундай экан, бу ерда гоҳ ўғирликлар бўлиб туриши, ўғирларнинг баъзан топилиб, баъзан топилмаётганини айтиш ноўрин. Еки маҳалла раисининг галла ўримида қомбайнларга "уполномочен" қилиб қўйилишини ёзиш

чиройли эмас. Еки катта қўнанинг юзлаб

чурчалардан иборатлигини эслатиш "Навбахор", деган номга тўғри келмас. Яна нафақачиларнинг, моддий ёрдам олувчиларнинг уч оилаб пуллари олишга қўнанинг баъзан бўлиши, чиройли номга ярашмас. Аммо битта ҳолга тўхталмасак бўлмайдегандай... Кутубхонасини сўрасам, менга худ-дига ўзга сайёраликка қарагандай қарашди. Маҳалланинг ўзида кутубхона йўқ. Маҳалла идораси битта хона. Газета тахталари... битта "Маҳалла" газетасиники, уям чала.

Кейинги бир ойлук газеталар йўқ.

Бошқа биронта газетанинг биронта сонини тополмайсиз. Китобини... Бу ҳақда гапирмаган маъқулдай. Маҳалла раиси Абдумурод Абдурафиков:

-Бизда кутубхона йўқ. Фуқаролар йиғинида бор. Лекин ҳеч қандай янги китоб келмайди, - деди.

-Кириб янги китоб сўраганимизми? - дейман.

-Ҳа, Тоғай Муроднинг "Отандан қолган далалар" китобини изладим. Кутубхоначи "йўқ", деди.

Тўғриси, маҳалла раисининг бу гапига мен ишонмадим. Биронта кутубхонани кўрмоқчи бўлдим. Фуқаролар йиғини раиси билан маҳалла оқсоқоли ушлаб баҳона топишди: "Кутубхоначи йўқ", "Бирови жуда узоқ", "Қавқадир кетибди". Охири нима дейишди, денг:

-Шу ерда мактаб кутубхонаси бор. Лекин очилмайди. Деразасидан қарасангиз бўлади.

Мени кечиринг-у, одамларнинг яқши фазилати кўп, аммо мен энг аввало, уларнинг китобга бўлган муносабатларига қараб баҳолашга ўрганганман. Китобдан, кутубхонадан, газеталардан узоқ одамлар ҳар нечүк бутун одамлар эмасди.

"Навбахор" маҳалласида бўлиб, кўнглимдан ҳис қилдим. "Ширлар осдинги? Қўнани тозаланидими? Девоқларни оқладингми?", деган саволлардан бир қанча олдинга ўтиб, "Маҳалланинг маънавий дунёси ҳам ободми?" деган саволини кўмоқ пайти аллақачон етган. Бу жуда муҳим, жуда зарур.

Менгнор ОЛЛОМУРОДОВ, "Қишлоқ ҳаёти" муҳбири.

Рустам Алланазаров Пайриқ туманидаги «А-Кут-чик-Б» хусусий фирмасига қарашли чойхонада меҳнат қилади. У ўзининг хушмуомалалиги ва меҳмоннавозлиги билан хўрандадор орасида ҳурмат қозонган.

СУРАТДА: Рустам Алланазаров. Н.АЛМУРОДОВ олган сурат.

"ШАҲРИ КЕШ"НИНГ ИЛК ОДИМЛАРИ

Ўтган йилнинг феврал ойида Шаҳрисабз туманидаги "Дон - халқ ризиқи" очик хиссадорлик жамияти тасарруфиди Туркиянинг "Туркистон" фирмаси билан ҳамкорликда "Шаҳри Кеш" қўшма корхонаси ташкил этилган эди. Низоом жамғармаси 2,5 миллион АҚШ долларидан иборат бўлган мазкур корхона энг замонавий технологиялар билан ташкилланган. Бу ерда ҳар кун 150 тонна бугдойни қайта ишлаб, олий ва биринчи навли ун ва ун махсулотлари ишлаб чиқариши имкони мавжуд.

-Бизда ишлаб чиқариш жараёни тўлиқ компьютерлаштирилган, - дейди қўшма корхона ижрочи директори Абдурасул Жўраев. - Ана шу "ақли машиналар"ни маҳаллий йиғит-қизларимиз бекамму кўст бошқаришга қўйилган ва айтиб ўтишим керак. Туркиялик мутахассислар бир неча ой давомида уларга бу хусусда сабоқ беришган эди.

Қўшма корхона махсулотлари ҳозирча асосан Шаҳрисабз тумани аҳолисига сотилмоқда. Мухими, истеъмолчилар "Шаҳри Кеш" унларининг сифатига юқори баҳо беришяпти. Шу боис дастлабки натижалар ҳам ёмон эмас. Хусусан, жорий йилнинг дастлабки беш ойи давомида бу ерда ишлаб чиқарилган 8 минг 387 тонна ун оморларда туриб қолгани йўқ. Қўрилган соф фойда эса 13 миллион 800 минг сўмни ташкил қилди. Шунга яраша моддий манфаатдорлик ҳам ёмон эмас. Бу ерда меҳнат қилаёт-

ИСЛОҲОТ

ган 39 нафар ишчи-хизматчиларнинг ойлук маоши ўртача 40 минг сўмни ташкил этаётганлиги ҳам фикримиз далилидир. Қўшма корхона мутахассислари унинг ишлаб чиқариш самардорлигини мунтазам ошириб боришга алоҳида эътибор қаратишяпти.

Бу эса келажакда янги-янги натижалар бериши, шубҳасиз.

Кези келганда шунга ҳам айтиш жоизки, "Дон - халқ ризиқи" ОХЖ муассислигида шунингдек, печене, макарон целлари ҳам ташкил этилган. Бу ерда ҳар кун ишлаб чиқарилаётган 3 тонна печене махсулотлари шартнома асосида Бўхоро, Сурхондарё, Самарқанд вилоятлари ва Тошкент шаҳридаги харидорларга сотилаёпти. Айни пайтда но пишириш печлари ҳам қурилмоқда. Демак, яқин орада аҳолига но махсулотлари етказиб бериш ҳам йўлга қўйилади.

(Ўз муҳбиримиз)

ХОРАЗМ ҚОВУНЛАРИНИНГ ДОВРУҒИ ТИКЛАНАДИМИ?

(Боши 1-бетда) Ҳўш, доврўғи дунёга етган Хоразм қовунчилигининг бугунги аҳволи қандай? Қовун турларининг бугунги кунда нечтаси сақланиб қолган? Ҳозирда қайси қовун навлари экилади? Умуман, Хоразм қовунчилигининг доврўғи қайта тикланадими?

Хоразмда махсус қовунчилик билан шуғулланидиган муассаса бор. Ўзбекистон полиз, сабзаоват ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти Хоразм таянч маркази воҳанинг тупроқ-иклим, об-ҳаво шароитига мос қовун навларини аниқлаш, синаб қўриш билан махсус шуғулланади. Марказ бошлиғи, қишлоқ хўжалиқ фанлари номзоди Собир Гулимовнинг айтишича, кейинги пайтларда қовунга тушган уншўрдинг касаллиғи сабаб, катта майдонлардаги қовунзорлар ҳосил бермай қўйган. Натияжада ана шу касалликка чидамли, биологик усулдаги янги нав яратилиш устида иш олиб борилаёпти.

Ҳоразм қовунчилик билан махсус шуғулланидиган муассаса бор. Ўзбекистон полиз, сабзаоват ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти Хоразм таянч маркази воҳанинг тупроқ-иклим, об-ҳаво шароитига мос қовун навларини аниқлаш, синаб қўриш билан махсус шуғулланади. Марказ бошлиғи, қишлоқ хўжалиқ фанлари номзоди Собир Гулимовнинг айтишича, кейинги пайтларда қовунга тушган уншўрдинг касаллиғи сабаб, катта майдонлардаги қовунзорлар ҳосил бермай қўйган. Натияжада ана шу касалликка чидамли, биологик усулдаги янги нав яратилиш устида иш олиб борилаёпти.

Ҳоразм қовунчилик билан махсус шуғулланидиган муассаса бор. Ўзбекистон полиз, сабзаоват ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти Хоразм таянч маркази воҳанинг тупроқ-иклим, об-ҳаво шароитига мос қовун навларини аниқлаш, синаб қўриш билан махсус шуғулланади. Марказ бошлиғи, қишлоқ хўжалиқ фанлари номзоди Собир Гулимовнинг айтишича, кейинги пайтларда қовунга тушган уншўрдинг касаллиғи сабаб, катта майдонлардаги қовунзорлар ҳосил бермай қўйган. Натияжада ана шу касалликка чидамли, биологик усулдаги янги нав яратилиш устида иш олиб борилаёпти.

Ҳоразм қовунчилик билан махсус шуғулланидиган муассаса бор. Ўзбекистон полиз, сабзаоват ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти Хоразм таянч маркази воҳанинг тупроқ-иклим, об-ҳаво шароитига мос қовун навларини аниқлаш, синаб қўриш билан махсус шуғулланади. Марказ бошлиғи, қишлоқ хўжалиқ фанлари номзоди Собир Гулимовнинг айтишича, кейинги пайтларда қовунга тушган уншўрдинг касаллиғи сабаб, катта майдонлардаги қовунзорлар ҳосил бермай қўйган. Натияжада ана шу касалликка чидамли, биологик усулдаги янги нав яратилиш устида иш олиб борилаёпти.

Ҳоразм қовунчилик билан махсус шуғулланидиган муассаса бор. Ўзбекистон полиз, сабзаоват ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти Хоразм таянч маркази воҳанинг тупроқ-иклим, об-ҳаво шароитига мос қовун навларини аниқлаш, синаб қўриш билан махсус шуғулланади. Марказ бошлиғи, қишлоқ хўжалиқ фанлари номзоди Собир Гулимовнинг айтишича, кейинги пайтларда қовунга тушган уншўрдинг касаллиғи сабаб, катта майдонлардаги қовунзорлар ҳосил бермай қўйган. Натияжада ана шу касалликка чидамли, биологик усулдаги янги нав яратилиш устида иш олиб борилаёпти.

Ҳоразм қовунчилик билан махсус шуғулланидиган муассаса бор. Ўзбекистон полиз, сабзаоват ва картошқачилик илмий-тадқиқот институти Хоразм таянч маркази воҳанинг тупроқ-иклим, об-ҳаво шароитига мос қовун навларини аниқлаш, синаб қўриш билан махсус шуғулланади. Марказ бошлиғи, қишлоқ хўжалиқ фанлари номзоди Собир Гулимовнинг айтишича, кейинги пайтларда қовунга тушган уншўрдинг касаллиғи сабаб, катта майдонлардаги қовунзорлар ҳосил бермай қўйган. Натияжа

